

MESLEK İLE İLGI, YETENEK, DEĞER VE KİŞİSEL ÖZELLİK İLİŞKİSİ

İlerleyen dönemlerde doğru meslek tercihi yapabilmek için kişinin önce kendi tanınması, meslekler hakkında bilgi edinmesi ve kendi özellikleriyle mesleğin gerektirdiği özellikler arasındaki ilişkiyi kavraması önemlidir. Bu tercih sürecinin en temelinde kendini tanıma kavramı yer alır.

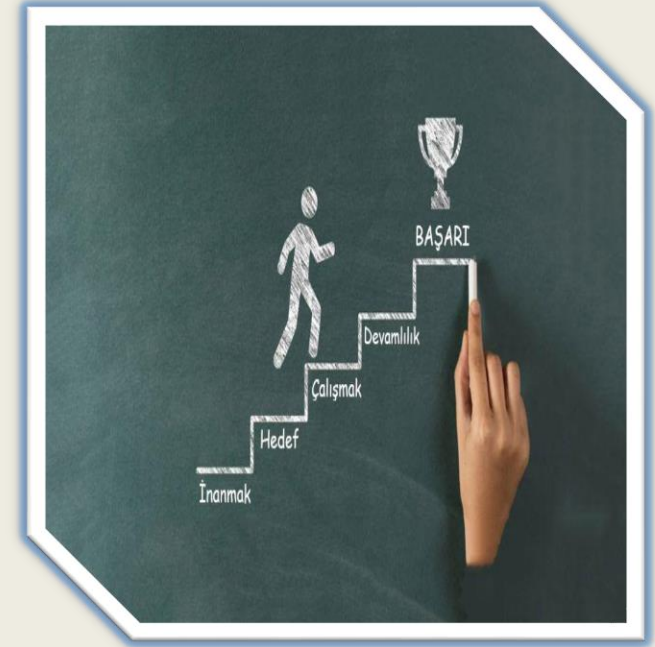
Meslek Nedir?

Meslek, kişilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve insanlara yararlı hizmet veya mal üretebilmeleri için belli eğitim sürecinden geçerek kazandıkları bilgi ve becerilere dayalı iş olarak tanımlanır.

Meslek Seçimi Nedir?

Meslek seçimi; kişinin var olan meslekler içinden yapabileceğine inandığı maddi ve manevi kazanç sağlayacağını düşündüğü mesleğe yönelmesidir. Kişinin bir mesleğe yönelmesini etkileyen bazı faktörler şunlardır:

- Kişinin geleceğe yönelik istek ve hayalleri
- İlgiler, yetenekler
- Akademik başarı
- Öğretmenlerin, öğrencilerin yetenek ve ilgilerine ilişkin görüşleri
- Ailenin beklentileri, birey hakkındaki düşünceleri
- Mesleğin toplumdaki konumu ve mesleğe olan talep
- Mesleğin eğitim ve kariyer imkanları

Kendini tanıma; bireyin ilgileri, yetenekleri, kişilik özellikleri ve değerleri konusunda kendini bilmesidir. Farkındalık olarak adlandırılabilen bu durum kişinin "Ben nasıl biriyim? Karakterim nasıl? Neleri yapmaktan hoşlanırım? Davranış ve alışkanlıklarım nelerdir?" sorularına verdiği cevaplardır.

İlgi Nedir?

İlgi, bir işi yapmaya gönüllü olma ve yaparken zevk alma durumunu ifade eder. İnsanlar yaptıkları her işten ya da etkinlikten doyum sağlamak isterler. Herhangi bir zorlama olmadığı ya da sonucunda ödül vaat edilmediği halde yapılan etkinliklerden alınan doyum, o işe olan ilgimizi gösterir.

İlgi alanlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Mekanik ilgi (çeşitli alet ve makineler yapmak, işletmek ve onarmak gibi)
- Sosyal bilim ilgisi (sosyal olayları inceleme ve nedenlerini araştırmak gibi davranışlarda ifadesini bulur)
- Temel bilim ilgisi (fizik, kimya, biyoloji konularına duyulan ilgi)
- Edebiyat (dil, basın-yayın, gazetecilik, yazarlık)
- Güzel sanatlar (resim, heykel, plastik sanatlar ve el sanatları)
- Sosyal yardım (sosyal yardım programı, sosyoloji, tıp, psikoloji)

Yetenek nedir?

Yetenek, doğuştan getirdiğimiz ve çevreyle etkileşimle geliştirebildiğimiz, bir davranışı öğrenmek için gerekli olan yetidir. Doğuştan getirdiğimiz yetenekler öncelikle en yakınımızdaki kişiler tarafından fark edilir, desteklenir ve uygun eğitim ortamlarında en üst seviyeye çıkarılır.

Yetenekler sözel, sayısal ve şekil-uzay gibi farklı alanlarda kendini gösterebilir.

Yeteneklerimizi Nasıl Fark Ederiz?

Her bireyin kendine özgü yetenekleri vardır. Yetenekler de insanlar kadar çeşitlidir. Yetenekler doğuştan getirdiğimiz yetiler olduğundan büyük bir kısmı erken yaşta ortaya çıkar. Tam bu noktada aile ve okul büyük önem arz eder. Aile ve okul tarafından fark edilen yetenekler doğru koşullarda desteklenirse gelişebilir. Fakat yeteneklerin dışavurumuna ilişkin bir ortam oluşturulmıyorsa bu yetenekler gizli kalabilir.

Değer Nedir?

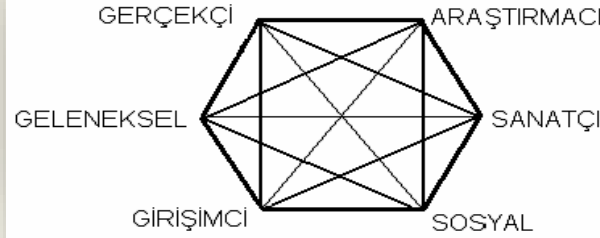
Mesleki anlamda değer kavramı; bireyin kişisel değerlerine ve beklentilerine uygun mesleğe yönelmesini ifade eder. Kişisel değerlerin oluşmasında aile yapısı, içinde yaşanılan kültürün mesleklere algılamaları, medya vb. etkilidir. Örneğin seçeceği meslekte bazı kişiler saygınlık elde etmeyi ön plana koyarken; bazıları ise yüksek gelir elde etmeyi ön plana alır. Kişiler için liderlik, düzenli yaşam, sosyal ilişkiler, yaratıcılığını kullanma gibi değerler meslek seçimini etkileyen önemli faktörlerdir.

Değerler, bireyin gelecekteki yaşam tarzının belirlenmesinde dönüm noktasıdır. Bu nedenle kendi kişisel değerlerini tanıma ve bunlara uygun mesleklere yönelme kişinin hem yaşam kalitesini hem de mesleki doyumunu arttıracaktır.

Meslek İle Kişisel Özellik İlişkisi

Meslek seçimi, bireyin kişiliğinin yansımasıdır. Bireyin meslek seçiminde isabetli olması, kişilik özelliklerini çok iyi tanıyıp bu özellikleri gerektiren mesleklere yönelmesine bağlıdır. Her meslek kendine özgü bazı kişilik özelliklerine sahiptir. Örneğin; bir ilköğretmenin çocukları sevmesi, sabırlı olması ve öğretebilme yetisine sahip olması gerekir. Hemşirenin yardımsever, gazetecinin araştırmacı bir yapıya sahip olması beklenir.

Meslek Seçimi ve Kişilik Tipleri

Meslek seçiminde yapılan araştırmalar neticesinde kişilik tipleri belirlenerek, 6 başlığa (gerçekçi, sosyal, araştırmacı, geleneksel, girişimci ve artistik gibi) ayrılmıştır ve bunlara uyan meslek grupları sınıflandırılmıştır.

Örneğin; **gerçekçi** yapıya sahip bireyler genelde motor fonksiyon gerektiren işlerde başarılı olabilir.

Bu tip işler arasında mühendislik grupları sayılabilir. **Araştırmacı** yapıya sahip bireyler yapmaktan çok düşünmeyi tercih ederler. Bu sebeple özellikle pozitif bilimlerde akademik kariyer yapmaya yatkınlardır. **Sosyal** kişilik tipine sahip olanlar ise kişilerarası ilişkilere dayanan ve sosyal olmayı gerektiren alanlarda başarıyı yakalayabilirler. Öğretmenlik, sosyal çalışmacı ve psikoloji gibi alanları tercih edebilirler.

Girişimci kişilik tipinde yer alanlar insanlar iletişim halinde, meraklı, konuşma ve ikna kabiliyetine sahip, liderlik vasfı taşıyan bireylerdir. Hukuk, kamu yönetimi gibi alanlar **girişimci** yapıya sahip olanlar için uygundur. Büro yönetimi, muhasebe ve bankacılık gibi alanlar ise **geleneksel** kişilik tipine sahip olanlar için uygun alan meslek alanlarıdır. **Artistik** tipler için ise müzik, sanat, yazı, reklam sektörü, drama ve tiyatro sanatçılığı uygun mesleklerdir.